

Den mytiske målmand – første del

Der er dømt ferietid – og har været det i nogle uger. Men rigtig ferietid findes ikke rigtig i denne branche, sådan som tingene tager sig ud og med det sindssygt pressede program, som efteråret byder på. Hvis man tirsdag har haft et halvt øje på UEFAs lodtrækninger til næste runde (og næste igen) i de diverse turneringer, vil man vide, hvad det handler om. Når disse linjer læses fredag, er jeg lige kommet hjem fra endnu en tur udenlands (Ungarn). Derfor skrives dette også allerede tirsdag aften. Ingen grund til ynk, for vi kan jo lide det, men det kan virke ret overvældende, når det kommer væltende som nu.

Jeg har masser af spændende læserforslag liggende – bl.a. ét om VARs håndtering af offside, som jeg meget gerne går ind i, når pulsen igen er normal. Men med en kuffert at pakke, papirarbejde at gøre på forhånd osv. vil jeg tillade mig at ty til lidt delvis genbrug af en artikel bragt i 2018 – og fortsættelse vil følge i næste uge. Det handler om målmanden – den mest centrale og forkætrede af samtlige spillere, og også ham, som langt de fleste spørgsmål går på.

Heldigvis eller desværre er fodboldloven jo sådan indrettet, at der kun er de samme 17 paragraffer at gøre godt med. Det er faktisk rigeligt for de fleste, for det er de samme spørgsmål i diverse variationer, som bliver ved med at passere revy. På en eller anden måde har målmanden og dommeren jo et skæbnefællesskab på den måde, at det kan gå fremragende i 89 minutter, men blot et enkelt fejlgreb kan ramme overskrifterne i rekordtempo og for den mere unuancerede iagttagere forvandle personen fra helt til skurk og ramme overskrifterne. Faktisk er det ét af de sværeste punkter for os, når vi er ude at vurdere og udvikle dommere – dette at præstationen kan have været glimrende på alle parametre, men så kom der lige den ene kampafgørende fejl, der vendte bunden i vejret på præstationen og omdømmet i folks generelle opfattelse. På vores dommerudviklingsskema kommer vi i de øverste rækker ud over det på den måde, at vi giver to karakterer – én med fradragnet for ulykken, som indtraf, og én, som verden ville have set ud, hvis der ikke var sket noget.

Han er jo en yderst vigtig person, parkeret som han er på øretævernes holdeplads og højt hævet over de mere subtile taktiske overvejelser - han skal primært sørge for, at bolden ikke kommer forbi ham og ender inde i mål. Det er i den grad en uriaspost – ikke fordi jeg selv har prøvet det, højst som håndboldmålmand i gymnasietiden – men nej, hvor ville jeg ikke bryde mig om at stå derinde i disse tider. Han er spændende, fordi han ikke er som de andre spillere (f.eks. er han den eneste spiller, der er direkte nævnt i fodboldloven og er en forudsætning for, at en kamp kan begynde). Det giver nogle særregler og indskudte sætninger mange steder, men ikke nær så mange, som man kunne tro. Da jeg for efterhånden snart 50 år siden begyndte at undervise dommeraspiranter, havde han sin helt egen aften, som man snildt kunne bruge, og mere til. Reglerne omkring ham var håndfaste, men der var mange af dem og mange detaljer. Det var ualmindelig festlige tider, specielt hvis der var en enkelt gammel målmand eller to på holdet. Vi havde sjældent – for nu ikke at sige aldrig - samme opfattelse af reglerne. Jeg oplever det stadig i et eller andet omfang, når jeg ved passende lejligheder møder trænere, som i deres uddannelse skal have en dommereksamen. Det er frygtelig sjovt (i hvert fald for mig), og spørgsmålene er på et helt andet niveau end med et almindeligt aspiranthold. Det samme gør sig gældende, når vi besøger Superligahold før sæsonen. Det er forbløffende, hvor meget man tror, at man ved – uden at det har hold i virkeligheden.

Nu om stunder er reglerne omkring målmanden egentlig uhyre simple, men alligevel hænger der meget af det gamle ved, og mange bidrager uden ond vilje til at komplicere tingene. Så det er nok passende at se lidt på, hvad folk almindeligvis tror - og hvordan det i virkeligheden er. I al fairness skal det siges, at målmanden er det sted, hvor fodboldloven har ændret sig mest. Det er her, der er blevet strammet, hver gang FIFA har villet undgå unødige pauser og spild af tid - bolden skal hurtigt ud på banen igen, for ingen gider betale for at se en målmand slå bolden i jorden eller holde på den i evigheder. Derfor forsvandt målmandens ret til at røre en 'tilbagelægning' med hænderne i 1992. Den oprindelige 4 skridts-regel blev til en 6 sekunders regel osv.

Lad os starte med kropskontakten omkring målmanden. Når målmanden har kontrol over bolden med hånd eller hænder (dvs. har grebet den eller f.eks. holder den med én hånd mod jorden), er der ingen muligheder for at erobre bolden lovligt fra ham. Men så længe han ikke har sikret sig bolden, er den - med forbehold for farligt spil - frit bytte for enhver. Det er således tilladt angriberen at komme først på en bold, som målmanden ellers er ved at gribe, også hvis det betyder, at han efterfølgende får kontakt med målmanden - forudsat at denne kontakt kommer som en naturlig følge af angriberens bevægelse og vi ikke taler om f.eks. et bevidstløst spring mod bold og målmand, billedlig talt med lukkede øjne, hvor angriberen ikke aner, hvad han rammer. Det er også tilladt at angribe målmanden med skulderen, hvis det ikke er satset, hensynsløst eller med unødig stor kraft, hvis bolden er inden for spilleafstand (dvs kan spilles i næste skridt), og hvis angriberen også gør et aktivt forsøg på spille bolden. Reglerne her er fuldstændig som ved to markspillere.

Mange tror, at de kridtstreger, der omgiver målfeltet, indhegner et specielt helligt område, hvor målmanden er fredet. Men for forståelsen er det vigtigt at holde fast i, at den eneste grund til, at man i 2022 bruger noget kridt på at afmærke et målfelt, er, at man skal have et sted at sparke målspark fra (plus et par andre igangsættelsesspecialiteter). Målfeltet har ingen som helst praktisk betydning for målmanden og har ikke haft det siden 1997. I 'gamle dage' gjorde det en stor forskel - men det var altså dengang. Jeg skrev i starten, at målmanden nu om stunder er simpel. Hovedpunkterne kan i folkelig form vel udtrykkes sådan: 'Målmanden må tage med hænder i eget straffesparksfelt og holde bolden i 6 sekunder. Mens han gør det, må ingen tage den fra ham.' Lad os prøve at se på de lidt finere nuancer i det.

Den vigtigste rettighed, som målmanden har, er selvfølgelig, at han som den eneste må spille bolden forsætligt med hænderne på et afgrænset område af banen. Det betyder, at han i hvert fald indtil for et par år siden var den eneste spiller, der kunne score forsætligt med hånden (hvis man ellers kan tænke sig et udkast, der når hele vejen ned i den anden ende af banen). Det er faktisk sket - men kræver ud over en formidabel kasteteknik nogle ekstreme vejrforhold eller en meget uopmærksom kollega i det modsatte bur. Den mulighed blev så lukket ned for et par år siden. Egentlig en skam, for det var altid et godt teorispørgsmål - men vel ellers ret rimeligt. At bruge hænderne er et levn fra Englands rugby-kultur. I de allerførste fodboldregler var brug af hænderne tilladt for alle, men det blev snart begrænset til en enkelt person på hvert hold. Området har også ændret sig. I 1878 måtte målmanden tage bolden med hænder over hele banen, hvis det var 'til forsvar for eget mål'. I 1886 blev det indskrænket til egen banehalvdel - og i 1913 til eget straffesparksfelt.

Men selv det kan give problemer, især når målmanden bruger hænderne helt ude i feltets grænseområder. Det giver nogle herlige reaktioner fra tribunerne, når en hel sektion af tilskuere ser målmanden uden for feltet. Pointen er, at det kan målmanden sagtens være, for det er boldens placering, der er afgørende. Man kan forestille sig en målmand på skovtur uden for straffesparksfeltet, hvorefter han med hænderne tager en bold, der befinder sig inde i feltet - mens det modsatte vil være ulovligt. Holder vi fast i det og samtidig husker, at en fodbolds diameter er omkring 22 cm, at linjernes bredde er maksimalt 12 cm, samt at linjerne hører med til de felter, som de afgrænser, kan vi få situationer, som ser vilde ud, men som er helt efter reglerne. Lad os parkere en bold på straffesparksfeltets yderlinje, sådan at den absolut yderste runding af bolden 'i luften' flugter med det absolut yderste af strengen. Så anbringer vi målmanden endnu længere ude på banen, liggende på jorden og med en hånd på det absolut yderste af bolden. Målmanden rører nu bolden på et punkt, som vel er ca. 35 cm uden for det grønne græs i feltet - men det er lovligt ! Bolden er teknisk set i straffesparksfeltet, og så har målmanden lov til at tage den med hænderne - selvfølgelig også den del af den, som reelt er uden for feltet, eftersom man ikke kan dele en fodbold i to. Det er samme princip, som afgør, om en bold er i mål eller ej - har hele bolden sluppet hele strengen ? Dette med boldens placering gør sig også gældende ved udspark. Mange målmænd har tillagt sig den teknik at have bolden i hænderne lige til strengen, kaste den lidt fremefter og så sparke til den uden for feltet. Det er OK, for bolden er kun rørt med hænderne, mens den var i straffesparksfeltet. Hvem der så har lov til at tage den bold med hænder, får lov til at hænge i luften til næste uge...